
IN MEMORIAM DR. C. (KEES) SWENNEN (1929-2020)
GERHARD C. CADÉE

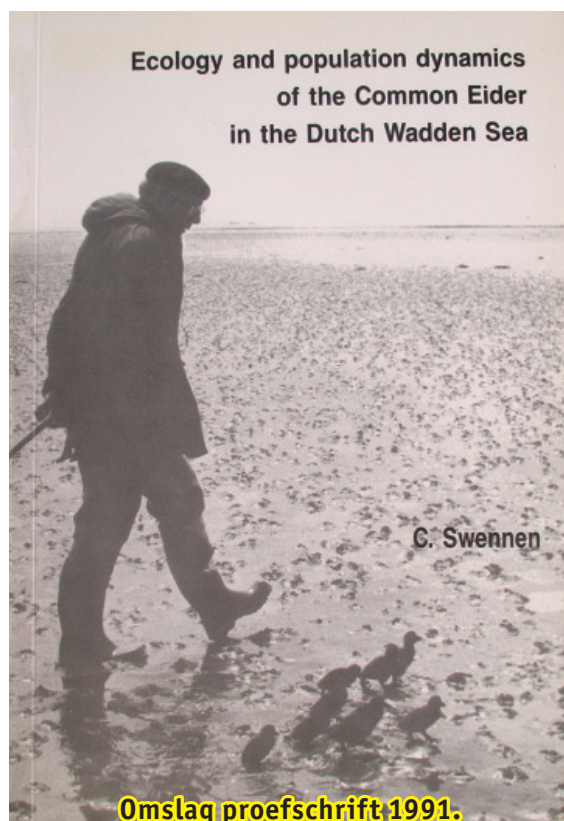

Op 20 maart overleed Kees Swennen: een begaafd en creatief bioloog met brede belangstelling, die vaak nieuwe wegen bewandelde. Velen hebben geprofiteerd van zijn didactische gaven en grote kennis, speciaal op het gebied van zeenaaktslakken en de relatie tussen wadvogels en bodemfauna. Tussen 1949 en 1992 schreef hij ruim 40 artikelen in Het Zeepaard over zeer uiteenlopende onderwerpen, zoals organismen levend in het strand zelf (Swennen, 1952).

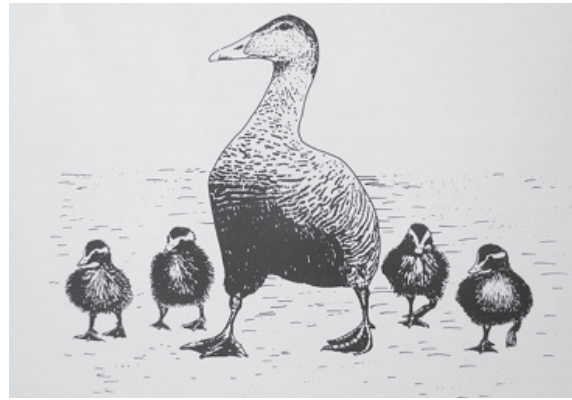
Kees groeide op in Den Helder, struint er langs strand en dijk en doet daar met van Dobben's *Wat vliegt daar* en als lid van de NJN zijn eerste natuurkennis op. Hij bezoekt de Kweekschool in Den Helder en is van 1952-1964 hoofdconservator bij de Dienst school en kindertuinen Den Haag geleid door Jan Nijkamp. Dit is ook het begin van zijn rol in de Strandwerkgemeenschap (SG), oorspronkelijk verdeeld in een (K)NNV en NJN SG. Van 1952 tot 1958 is Kees voorzitter van de NJN SG en van 1953 tot begin 1956 beheerder van het Centraal Systeem archief. Hij schreef 10 CS verslagen in die tijd.

In de zomer van 1956 en 1957 is hij mede organisator van werkkampen van de NJN-sectie van de vogelwerkgroep (K)NNV en NJN op Vlieland (Van der Baan *et al.*, 1958). Dit legt de basis voor jarenlang onderzoek, nog steeds wereldwijd bloeiend, naar wadvogels en bodemfauna.

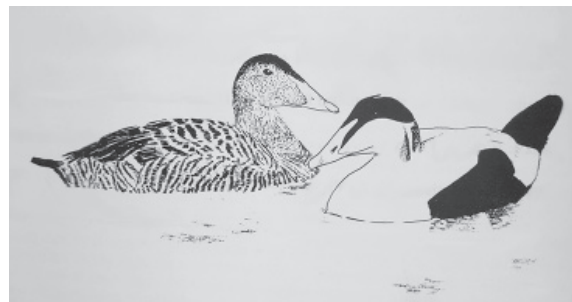
In 1964 behaalt hij het MO-diploma biologie aan de RU Leiden en wordt door Jan Verwey aangesteld bij het Zoölogisch Station in Den Helder

(sinds 1970 NIOZ en verhuisd naar Texel) voor onderzoek aan kust- en zeevogels. Vanaf die periode schrijft hij veel over vogels, speciaal de eidereenden die hij al vanaf 1949 op Vlieland bestudeerde. Zijn langlopend onderzoek geeft een goed beeld van opbouw en verloop van de eidereendenpopulatie in de Waddenzee en op de Waddeneilanden. Beheersproblemen zoals sterfte onder eidereenden door chloorkoolwaterstoffen en zeevogelsterfte door stookolieozingen op zee hebben zijn aandacht. Het lukt hem in door financiële hulp van Shell op Texel gebouwde zeewaterbassins en volières, tegen de verwachting in, zeekoeten, alken, papegaaiduikers en drieteenmeeuwen in leven te houden en zelfs tot broeden te brengen. In 1991 promoveert hij over zijn eidereendenonderzoek bij Prof. R.H. Drent in Groningen.

De eidereenden uit Waddenzee die hij jarenlang bestudeerde (figuren uit zijn proefschrift).

Zijn belangstelling voor de wadfauna in relatie tot de vogelpopulatie, begonnen met het Vlielandonderzoek in 1956 en 1957, blijft zijn leven lang. Ook buiten Nederland bestudeert hij vergelijkbare milieus, zoals de modderbanken voor Suriname, de Banc d'Arguin, de mangrove kusten van Thailand en het Maleise schiereiland en Zuid Korea, in samenwerking met vele collega's.

Een tot 1993 volledige publicatielijst van Kees verscheen in het aan hem, bij het bereiken van zijn pensioen, opgedragen congresnummer *Foodwebs in intertidal ecosystems* (Piersma & Beukema, 1993). Dit symposium benadrukte de grote rol die Kees had gespeeld in de ontwikkeling van dit thema. Voous (1995) geeft een goede biografie over Kees' leven tot 1995.

Zowel uit zijn artikelen in *Het Zeepaard* als in het *Correspondentieblad* van de Nederlandse Malacologische Vereniging blijkt zijn bredere belang-

stelling speciaal ook op malacologisch gebied, naast zijn werk bij het NIOZ. Hij was lange tijd dé Nederlandse specialist op het gebied van zeenaaktslakken, schreef daarvoor een SWG-tabel (1957) en in 1987 met Rob Dekker een KNNV-Wetenschappelijke Mededeling. Hij schreef een belangrijk artikel over de ecologie van de in Nederland voorkomende zeenaaktslakken (Swennen, 1961). Hij beschreef een nieuwe soort uit de Zwarte Zee, die hij verzamelde tijdens de roemruchte expeditie van jonge biologen daarheen (Hennipman *et al.*, 1961) en drie nieuwe soorten uit Thailand in 1997 en 2009. Daar was hij de laatste jaren regelmatig, waar hij hielp bij een trainingsprogramma aan de Prince of Songkla Universiteit in Bangkok. Dit resulteerde in 2001 in een monografie van de mollusken van het zuidelijke deel van de Golf van Thailand met Kees als hoofdauteur, de beschrijving van diverse nieuwe soorten en in 2009 tot het ontvangen van het eredoctoraat bij die universiteit.

Met dank aan Frank Perk en Rob Dekker die me hielpen met gegevens.

LITERATUUR

- BAAN, G. VAN DER, A. BLOK, P. NIJHOFF & K. SWENNEN, 1958. *Een inleidend onderzoek naar de betrekkingen tussen wadvogels en bodemfauna*. Vogelwerkgroep NJN: 1-28.
- HENNIPMAN, E. *ET AL.*, 1961. Verslag van de Nederlandse biologische expeditie Turkije. *De Levende Natuur* 64 (5, bijlage): 3-27.
- PIERSMA, T. & J.J. BEUKEMA, 1993. Foodwebs in intertidal ecosystems. Trophic interactions between shorebirds and their invertebrate prey. *Neth. J. Sea Res.* 31(4): 299-512.
- SWENNEN, C., 1952. Het strand als er niets te beleven valt. *Het Zeepaard* 12: 46-47 & 74-75.
- SWENNEN, C., 1961. Data on distribution, reproduction and ecology of the nudibranchiate molluscs in the Netherlands. *Neth. J. Sea Research* 1: 191-240.
- SWENNEN, C. *ET AL.*, 2001. The molluscs of the southern Gulf of Thailand. *Thai Studies in Biodiversity* 4: 1-210.
- VOOUS, K.H., 1995. *In de ban van vogels*. Uitg. Scheffers, Utrecht. 605 blz.

e-mailadres auteur:
gerhard.cadee@nioz.nl